

Sara Bauman

KONCEPT FOKUSNEGA DOGODKA: OPERACIONALIZACIJE DEFINICIJE ZA KONTEKST SLOVENIJE

IZVLEČEK

V članku se bomo osredinili na operacionalizacijo definicije antropogenega fokusnega dogodka za kontekst Slovenije. Koncept fokusnega dogodka je oblikoval Kingdon (1984), nadalje pa ga je razvil Birkland (1997, 2006). Oba avtorja sta koncept razvijala v kontekstu ZDA, ki se od Slovenije razlikuje v več pomembnih vidikih, kar ima lahko pomemben vpliv na raziskovanje z uporabo tega koncepta v Sloveniji. V okviru članka bomo rekonstruirali in operacionalizirali pojem fokusnega dogodka. Definicijo pojma bomo oblikovali na podlagi javnopolitične definicije fokusnega dogodka (slovenska zakonodaja) in akademske definicije fokusnega dogodka (Birkland, 1997). Rezultat bo definicija antropogenega fokusnega dogodka, ki bo dovolj natančna in specifična za raziskovanje na področju Slovenije.

KLJUČNE BESEDE: fokusni dogodek, javne politike, nesreče, definicije

Defining the focusing event concept and operationalising it for the Slovenian context

ABSTRACT

In the article, we focus on operationalising the definition of an anthropogenic focusing event in the context of Slovenia. The concept of a focusing event was formulated by Kingdon (1984) and further developed by Birkland (1997, 2006). Both authors developed the concept for the USA, which differs from Slovenia in several important respects that can have a considerable impact on research that uses this concept in Slovenia. In the article, we reconstruct and operationalise

the notion of a focusing event. The definition of the term is built according to the public policy definition of a focusing event (in Slovenian legislation) and how academics have defined such an event (Birkland, 1997). The result is a definition of an anthropogenic focusing event that is be precise and specific enough for guiding research in the area of Slovenia.

KEY WORDS: *Focusing event, public policies, accidents, definitions*

1 Uvod¹

V okviru članka se osredinjamo na koncept fokusnega dogodka, bolj specifično na koncept fokusnega dogodka, ki ga je povzročil človek – antropogeni fokusni dogodek. Glavni cilj članka je oblikovanje definicije antropogenega fokusnega dogodka za potrebe preučevanja javnih politik v kontekstu Slovenije. Definicija, ki upošteva kontekst Slovenije, je pomembna, saj lahko le tako ustrezno razumemo fokusne dogodke in njihov vpliv na javne politike v Sloveniji. Pomembno je tudi to, da se bomo osredinili na segment fokusnih dogodkov (antropogeni), kar je v luči vpliva človeka na okolje še posebej aktualno. Definicija, ki jo bomo oblikovali, mora biti jasna, empirično relevantna, predvsem pa mora upoštevati specifične Slovenije v povezavi s fokusnimi dogodki. Poleg oblikovanja definicije sta cilja tudi razumevanje pomena jasnih, kontekstualno relevantnih definicij za raziskovanje in razumevanje obstoječih definicij (antropogenih) fokusnih dogodkov.

V splošnem je koncept fokusnega dogodka najpogosteje v uporabi za razlaganje sprememb javnih politik, pri tem pa Nohrsted in Weible (2010: 6) poudarita, da vsak poskus razumevanja, kako odmevni dogodki vplivajo na javne politike, zahteva preproste domneve in jasno teorijo. Pri tem je najpomembnejši izziv, kako zelo preprost želimo, da je koncept, kaj naj se poudari, kaj naj se mogoče ignorira. Že krajši pregled literature, ki vsebuje le avtorje s področja javnih politik, nam pokaže, da teorija na tem področju ni jasna. Ogromen problem so nekonsistentna uporaba in težave pri razlikovanju med pojmi, kot so kriza, katastrofa, fokusni dogodek, šok, zunanji pretresi, in podobnimi izrazi (Nohrstedt in Weible 2010: 5). Izrazi so nejasni ter med seboj močno prepleteni in povezani. Za slovenske avtorje pa dodatno zmedo povzroča še pomanjkanje ustreznih uveljavljenih prevodov teh izrazov.²

1. Članek je nastal v okviru projekta Mlada raziskovalka Sara Bauman (št. 54746), ki ga je sofinancirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna in v okviru raziskovalnega programa št. P5-0136, ki ga je sofinancirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna.

2. Za vse angleške izraze, ki jih navajata Nohrstedt in Weible (2010: 5), ne obstajajo uveljavljeni slovenski izrazi. Avtorja navedeta naslednja poimenovanja v angleškem

Koncept fokusnega dogodka je razvil Kingdon (1984), poglobljeno definicijo, ki je v uporabi v večini člankov tudi danes, pa je razvil Birkland (1997). V obeh primerih gre za deli, ki temeljita na kontekstu ZDA, ki je v primerjavi s Slovenijo popolnoma drugačen. Število fokusnih dogodkov in škoda, ki jo ti povzročijo, so v ZDA veliko večji kot v Sloveniji. Ob tem se nam lahko porajajo vprašanja o tem, ali je definicija koncepta fokusnega dogodka, razvita v kontekstu ZDA, primerna za raziskovanje v kontekstu Slovenije. V članku bomo to skušali ugotoviti predvsem skozi odnos med znanstveno definicijo fokusnega dogodka (Birklandovo) in javno politično definicijo fokusnega dogodka v Sloveniji (v okviru slovenske zakonodaje).

V članku bomo do neke mere poskušali to, kar Sartori (1984: 40–41) označi kot rekonstrukcijo koncepta. Gre za to, da ocenimo stanje v literaturi in oblikujemo svoj koncept, ki naj bi bil izboljššan. V našem primeru bo koncept izboljššan predvsem v smislu uporabnosti za empirično raziskovanje v kontekstu Slovenije, kar bomo dosegli s kombiniranjem akademske definicije fokusnega dogodka in javnopolitične definicije fokusnega dogodka v Sloveniji, ki jo bomo iskali v okviru slovenske zakonodaje. Tega se bomo lotili s pregledom obstoječe literature in slovenske zakonodaje, kar nam bo omogočilo doseg cilja članka.

Pri raziskovanju v družboslovju je zanašanje na najrazličnejše koncepte za kakovostne in relevantne raziskave nujno potrebno (Blumer 1954: 4; Gerring 1999: 359). Koncepti, ki jih uporabljamo, so pogosto prepleteni, različno razumljeni in tudi različno definirani (Gerring 2011: 113; Neuman 2014: 62–64; Pitkin 1967). Mill (1846: 1) pri tem opozarja, da strinjanje o definiciji nekega koncepta ne more obstajati, dokler ne obstaja strinjanje o konceptu samem. Podobno meni tudi Goertz (2006: 4), ki vidi razprave o definiciji nekega koncepta pogosto kot razprave o konceptu v realnem svetu, in ne nujno o definiciji sami. Iz tega je mogoče razumeti, da nestrinjanja pogosto izvirajo iz različnega razumevanja fenomenov v realnem svetu, na kar pa lahko vplivajo na primer različni konteksti raziskovanja (Pitkin 1967: 10–11).

jeziku: *disaster, crisis, catastrophe, accident, external event, external shock, external perturbations, focusing event, critical juncture.*

2 Fokusni dogodek

2.1 Oblikovanje koncepta in definicije fokusnega dogodka

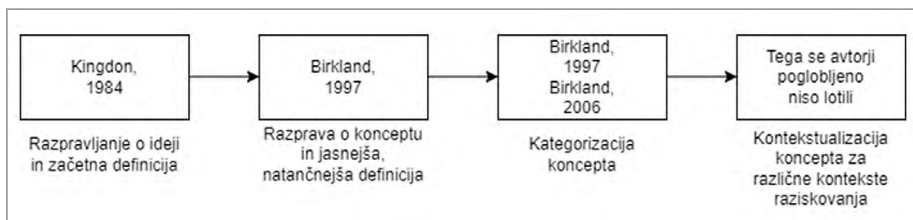
Neuman (2014: 63) opiše, kako se posamezni koncept oblikuje, kar lahko prikažemo na primeru oblikovanja koncepta fokusnega dogodka. Oblikovanje koncepta se začne s tem, da nekdo razpravlja o ideji in poda neko začetno definicijo, kar je pri konceptu fokusnega dogodka storil Kingdon v svojem delu *Agendas, Alternatives and Public Policies* iz leta 1984. Fokusne dogodke je videl kot pomembne pri preusmerjanju pozornosti na določene probleme (Kingdon 2003: 94–95), od njihovih lastnosti pa je izpostavil predvsem to, da trajajo kratek čas (ibid.: 169). Kingdonovo definicijo so DeLeo in drugi (2021: 7) označili kot »nenatančno, diskurzivno in induktivno«.

Oblikovanje koncepta se nadaljuje s tem, da se o konceptu razpravlja in se ga skuša narediti bolj jasnega in preciznega, kar je pri konceptu fokusnega dogodka storil Birkland v svojem delu *After Disaster: Agenda Setting, Public Policy, and Focusing Events* iz leta 1997. Birkland je oblikoval prvo obsežnejšo in natančnejšo definicijo potencialnega fokusnega dogodka:

/D/ogodek, ki je nenaden, sorazmerno redek in ga lahko definiramo kot škodljivega ali kot takega, ki razkriva možnost za potencialno ogromno škodo; kot takega, ki povzroča škodo ali kaže na morebitno škodo, ki je ali bi lahko bila skoncentrirana na zemljepisnem območju ali pa v skupnosti, ki jo je moč definirati (Birkland 1997: 22).

Lastnosti, ki jih avtor izpostavi v povezavi s fokusnimi dogodki, lahko razumemo stopenjsko: dogodek je lahko bolj ali manj redek, bolj ali manj skoncentriran v določeni populaciji in bolj ali manj škodljiv skupnosti. Pri tem pa je pomembno še nekaj: to, »koliko« je neki dogodek fokusni, kot smo že omenili, ni dihonomno – ne govorimo o tem, da je neki dogodek fokusni/nefokusni, ampak o tem, ali je neki dogodek bolj ali manj fokusen (Birkland 1997: 22–23). V okviru definicije je pomemben še pridevnik »potencialen«, kar kaže na to, da vsak dogodek, ki ustreza definiciji fokusnega dogodka, ni nujno tudi fokusni dogodek; ima le potencial, da to postane (Birkland 1997: 22).

Ob intenzivnem delu na definiciji koncepta fokusnega dogodka je Birkland (1997; 2006) poskušal koncept tudi kategorizirati. Koncept fokusnega je bil skozi leta vključen v veliko raziskav, vendar so se vse bolj ali manj opirale na Birklandovo definicijo, niso pa se lotevale redefinicije koncepta, in to kljub uporabi zunaj konteksta, v katerem je bil oblikovan (ZDA). Razvoj koncepta fokusnega dogodka prikazuje slika 1.

Slika 1: Razvoj koncepta fokusnega dogodka.

Vir: Lastna analiza na podlagi Birkland 1997, 2006; Kingdon 1984; Neuman 2014.

Kot smo že omenili, je bila Kingdonova definicija fokusnega dogodka označena kot nenatančna, Birklandova pa kot preveč natančna (Birkland in Warnement 2016: 100–101; De Leo in drugi 2021: 7). Birklandova definicija naj bi bila preveč natančna predvsem v smislu tega, da je tako zelo omejujoča, da zajema premalo dogodkov, ki bi jih lahko pri raziskovanju razumeli kot fokusne. Na podlagi tega Birkland in Warnement (2016) predlagata, da bi bilo smiselno, da se raznolikost fokusnih dogodkov zajame skozi ustvarjanje nekih kategorij oz. tipologij fokusnih dogodkov. Najbolj poglobljen poskus takšne tipologije lahko najdemo pri Birklandu (1997: 145–148), ki govori o treh tipih fokusnih dogodkov, in sicer:

- Normalni fokusni dogodki (*normal focusing events*) so dogodki, za katere lahko pričakujemo, da se bodo na neki točki zgodili (zaradi uporabe potencialno nevarne tehnologije, prebivanja na potencialno nevarnih območjih itn.). Iz tega izvira, da lahko na primer za potrese, razlive nafte in za jedrske nesreče pričakujemo, da se bodo nekoč zgodili, čeprav jih ne moremo napovedati.
- Novi fokusni dogodki (*new focusing events*) so dogodki, ki se še nikoli niso zgodili oz. so se zgodili tako dolgo nazaj, da so ljudje nanje že pozabili. Novi fokusni dogodki se zgodijo predvsem zaradi sprememb v tehnologiji in družbi (npr. nova tehnologija, katere nevarnosti še ne moremo predvideti, novi načini življenja, katerih nevarnosti še ne moremo predvideti).
- Običajni fokusni dogodki, ki so se zgodili pod neobičajnimi pogoji (*common events under uncommon circumstances*), pri čemer gre za – splošno gledano – običajne dogodke, npr. prometne nesreče, ki pa dobijo več pozornosti zaradi neke edinstvene ali neobičajne lastnosti teh dogodkov. Sem lahko na primer štejemo tudi politične škandale in nasilne zločine. Večina takšnih dogodkov ne pritegne neke posebne pozornosti, dokler je ne pritegne nekaj edinstvenega glede škandala, podobno pa velja tudi za nasilne zločine.

Tipologijo fokusnih dogodkov lahko najdemo tudi pri Birklandu (2006: 2–3), ki se tipologiziranja loti na drugačen način. Tipologijo poveže z izjemno obsežno literaturo o treh tipih odmevnih dogodkov, in sicer krizah (*crises*), nesrečah

(*disasters*) in katastrofah (*catastrophes*). Avtor razlikovanje med krizami in nesrečami povzame po Faulknerju (2001: 137). Slednji vidi pomembno razliko predvsem v tem, da krize sprožijo dejanja ali nedejanja organizacije, medtem ko nesreče sprožijo naravni fenomeni ali zunanja, človekova dejanja. Dodatno razlikovanje vidi Birkland (2006: 2–3) še v tem, da so nekatere nesreče tudi katastrofe. Katastrofe so globlje od nesreč, saj vplivajo na veliko širše območje, kar pomeni, da se lokalne in tudi sosednje skupnosti ne morejo odzvati (saj je zadeva vplivala tudi nanje). Zaradi tega je potrebna precejšnja pomoč regionalnih in nacionalnih vlad ali pa tudi mednarodnih organizacij oz. nevladnih organizacij.

Pri takšnem razlikovanju pa lahko hitro naletimo na že omenjeno problematiko razlikovanja med koncepti, kadar so si ti med seboj izjemno podobni ali pa imajo v literaturi pogosto celo enak pomen. Birkland (2006: 4) izpostavi problem pri razlikovanju med krizo, katastrofo in nesrečo. V javnopolitični razpravi bodo nekateri udeleženci vedno imeli interes, da dogodek predstavijo kot krizo, ki so jo sprožila zavestna dejanja ali pa hude človeške zlorabe, in potemtakem kot produkt organizacije ali institucije. Na drugi strani pa bodo drugi udeleženci, ki bodo enak dogodek predstavljali kot nesrečo ali tudi kot katastrofo, torej kot dogodek, na katerega domnevno kriva organizacija ali institucija ni imela nič ali pa zelo malo vpliva. Tukaj gre predvsem za pripisovanja krivde, kar avtor vidi kot ključni del takšnih zgodb.

Birklandovo (2006: 2–3) razlikovanje med nesrečo in katastrofo se bolj kot ne sklada tudi z razlikovanjem Drabeka (1996: 5), ki se poglobljeno ukvarja s področjem raziskovanja takšnih dogodkov. Nesrečo vidi kot dogodek, v katerem gre skupnost skozi hudo nevarnost in utrpi – oziroma ji grozi, da bo utrpela – takšne izgube ljudi oziroma lastnine, da bo to presegalo vire, ki so na voljo skupnosti. Nesreča zahteva vire, ki so na državni ali regionalni ravni, saj presega lokalne vire. Katastrofo pa vidi kot dogodek, ki je podoben nesreči, le da je vpliv širši – vpliva na celotno družbo, potrebni pa so neki izredni viri in znanja, pri čemer morajo nekateri izmed teh priti tudi iz drugih držav.

Kot smo že omenili, Nohrstedt in Weible (2010: 5) opozorita na problem poimenovanja preučevanih dogodkov v literaturi o vplivu odmevnih dogodkov na javne politike, kar ima pomemben vpliv tudi na raznolike ugotovitve iz literature o vplivu takšnih dogodkov na spremembe javnih politik. V literaturi je mogoče najti poimenovanja, kot so *disaster*, *crisis*, *catastrophe*, *accident*, *external events*, *external shocks*, *external perturbations*, *focusing events*, *critical junctures*. Avtorja menita, da je pomembno, da se med temi fenomeni konceptualno razlikuje, in predlagata, da se na zunanje dogodke (*external events*), motnje (*perturbations*) in šoke (*shocks*) v splošnem gleda kot na širše procese družbenega in/ali političnega razvoja brez posvečanja analitične pozornosti odzivom akterjev

na te dogodke. Fokusne dogodke in kritična stičišča (*critical junctures*) pa vidita kot dogodke, ki skušajo zajeti tudi podrobnejše dele družbenega in/ali političnega procesa, ki ga sproži neki dogodek, na primer povečana pozornost, ki temu sledi. Avtorja se v svojem članku sklicujeta na koncept krize, ki se jima zdi konceptualno najbližje fokusnemu dogodku (Nohstedt in Weible 2010: 5). V obstoječi konceptualni zmedi pa vsi avtorji o tem nimajo enakega mnenja; Watanbe (2016: 623) na primer izpostavi, da gre pri uporabi različnih izrazov le za semantične razlike in ne nujno za različne koncepte.

Zaradi takšnih nejasnosti se nam zdi smiselno, da se na področju raziskovanja javnih politik ohranja enotni izraz fokusni dogodek, pri čemer bi bilo optimalno, da tipologija ne bi slonela na nejasnih razlikovanjih med tipi dogodkov, ampak na nečem bolj jasnem; tipologija Birklanda (1997: 145–148) na primer dogodke deli na normalne, nove in običajne pod neobičajnimi pogoji; možno je tudi tipologiziranje na osnovi razlikovanja glede izvora dogodka, to so potem antropogeni in naravni fokusni dogodki. Sandin (2018: 23) na primer izpostavi, da je razlikovanje med naravnimi in antropogenimi katastrofami pomembno z vidika, kateri del vlade bo dobil nalogo preprečevanja oz. pripravljanja na takšno katastrofo. Smiselno je torej pričakovanje, da med takšnimi vrstami dogodkov obstajajo neke razlike.

2.2 Antropogeni fokusni dogodki

V že navedenih tipologijah iz študij javnih politik ni mogoče najti takšnih, ki fokusne dogodke razlikujejo specifično glede na izvor, so pa to poskušali Lindholm in dr. (2015). Avtorji so razlikovanje predstavili z namenom analize čustvenih in kognitivnih odzivov državljanov na fokusne dogodke, in ne z namenom razvoja neke uveljavljene tipologije. Pri tem so glede na izvor razlikovali med naravnimi in antropogenimi fokusnimi dogodki. Med naravne fokusne dogodke štejemo naravne nesreče, kot so potresi, poplave in podobno; med antropogene pa veliko bolj raznolike dogodke – v grobem vsaj dve skupini dogodkov. Antropogeni fokusni dogodki so lahko posledica nesreče in/ali napake, pri čemer gre za nenamerno škodovanje ali pa so posledica namernega dejanja, kar je pogosto povezano z nasiljem (Lindholm in dr. 2015: 411). Poleg tega lahko k antropogenim fokusnim dogodkom v določenem kontekstih prištevamo tudi škandale (glejte Maeschalck 2002; Walgrave in Varone 2008), pri katerih ne moremo govoriti ne o nesreči in/ali napaki ne o namernem škodovanju, ampak gre za neki specifični dogodek, npr. pobeg nevarnega zločinca. Med obema tipoma fokusnih dogodkov lahko identificiramo vsaj tri razlike. Vsako leto lahko pričakujemo določeno število naravnih fokusnih dogodkov,³ kar pa ne velja za

3. Čeprav seveda tega ne moremo natančno napovedati, je na območju neke države na

antropogene fokusne dogodke; pri naravnih fokusnih dogodkih ne moremo najti krivca, medtem ko je krivda pri antropogenih fokusnih dogodkih jasna – človek;⁴ ljudje se na naravne in antropogene fokusne dogodke odzivajo različno – pri zelo odmevnih dogodkih se na antropogene dogodke odzivajo veliko bolj čustveno kot na naravne (Lindholm in dr. 2015).

Eksplcitne tipologije, ki bi fokusne dogodke ločevala na naravne in antropogene, med literaturo o fokusnih dogodkih ni mogoče najti; najdemo pa tipologijo v povezavi s katastrofami, ki so – kot je navedel Birkland (2006) – del fokusnih dogodkov. Tipologija, ki je na tem področju v široki uporabi, razlikuje med tremi vrstami katastrof:

- naravne, npr. poplave, potresi, gozdni požari, ki jih ni podtaknil človek;
- tehnološke in takšne, ki jih je povzročil človek, npr. jedrske nesreče, nesreče z nevarnimi snovmi, letalske nesreče;
- dogodki, ki temeljijo na konfliktu, npr. vojne, teroristični napadi, izgredi (Drabek 1996: 7).

Med literaturo, ki se ukvarja z vplivom fokusnih dogodkov na javne politike, je mogoče najti članke, ki se ukvarjajo z antropogenimi in tudi naravnimi fokusnimi dogodki. Literatura se ne ukvarja posebej s konceptualizacijo antropogenega fokusnega dogodka, podobno pa tudi ne s konceptualizacijo naravnega fokusnega dogodka, čeprav je smiselno pričakovati, da med takšnimi dogodki obstajajo pomembne razlike v lastnostih in tudi v odzivu na dogodke. Za krajši pregled literature glejte preglednico 1 v prilogi 1. Pri člankih, ki se ukvarjajo z antropogenimi fokusnimi dogodki, pomembno izstopa osredinjanje na jedrske nesreče; sledijo škandali, pri čemer se – zanimivo – trije izmed štirih člankov dotikajo aretacije pedofila Dutrouxa v Belgiji leta 1996. Pri jedrskih nesrečah, še posebej v Fukušimi in Černobilu, gre za dogodke ogromnih razsežnosti z ogromno finančno škodo in žrtvami.

3 Pomen definicij konceptov za raziskovanje

V tem članku nas zanima definicija koncepta fokusnega dogodka, bolj specifično antropogenega fokusnega dogodka. Koncepte lahko na splošno razumemo kot osnovne enote razmišljanja (Sartori 1984: 74). Gre za kognitivne simbole ali abstraktne izraze, ki specificirajo lastnosti in značilnosti fenomenov in ki te

podlagi napovedi meteorologov in preteklih izkušenj mogoče pričakovati določeno število naravnih nesreč.

4. Pri tem ni nujno, da je dejanski specifični krivec znan; jasno pa je, da gre za fokusni dogodek, ki izvira iz človekove dejavnosti.

fenomene razlikujejo od drugih, povezanih fenomenov (Podsakoff in dr. 2016: 161). O konceptu A je mogoče govoriti, ko lahko ločimo med A in med nečim, kar ni A (Sartori 1984: 74). Takšna zahteva se mogoče zdi sorazmerno preprosta, a če pogledamo sam koncept fokusnega dogodka, je težko jasno opredeliti, kdaj je dogodek fokusni in kdaj ga v to kategorijo sploh ne bi mogli uvrstiti. To je še posebej opazno, ko skušamo analizirati fokusne dogodke v različnih kontekstih (npr. državah).

Koncepte, ki jih uporabljamo za raziskovanje v družboslovju, večinoma izražamo z besedami (Neuman 2014: 62), zato je tudi Sartori (1984: 16) v povezavi z razumevanjem in analizo konceptov poudarjal pomen semantike. Za družboslovca besede niso le besede, ampak so tako orodje, s katerim opravlja svoje delo, kot tudi ključni del subjekta, s katerim se ukvarja (Gerring 1999: 359; Pitki 1967: 1). Družboslovje je v povezavi s svojimi koncepti in njihovimi definicijami pogosto kritizirano predvsem v povezavi z jasnostjo in konsistentnostjo (Blumer 1954: 5; Gerring 1999: 360; Neuman 2014: 62–64). Te pomanjkljivosti se kažejo na več načinov: a) posamezni koncept ima pogosto uveljavljenih več definicij; b) definicije posameznega koncepta si med seboj nasprotujejo oz. niso povezane; c) enaki koncepti so v raziskovanju uporabljeni različno; č) enaki koncepti so v raziskovanju razumljeni različno (Gerring 2011: 113; Neuman 2014: 62–64; Pitkin 1967).

Kljub veliko pomanjkljivostim je nemogoče, da bi raziskovanje opravili brez uporabe konceptov, saj so ti sredstvo za vzpostavljanje povezave med teorijo in empirično znanostjo ter so kot taki za kakovostno znanost nujno potrebni (Blumer 1954: 4; Gerring 1999: 359). Za to, da naslovimo pomanjkljivosti, je pomembno, da se pred začetkom raziskave odločimo, katero definicije relevantnih konceptov bomo uporabljali, in to tudi jasno poudarimo. Pomembno je, da lahko nedvoumno odgovorimo na vprašanje, kakšna je definicija koncepta A, ki ga uporabljam v svojem delu (Goertz in Mahoney 2012: 132; Neuman 2014: 64). Ko izbiramo definicijo koncepta, je pomembno, da imamo v mislih usmeritev za dobro definicijo, ki mora imeti en jasen, ekspliciten in specifičen pomen (Neuman 2014: 205). Swedberg (2020: 432) pri tem opozori, da je mamljivo, da skušamo najti popolno definicijo določenega fenomena, s katerim se ukvarjamo, vendar je obstoj takšne »popolne« definicije pogosto le iluzija.

Če definicija fenomena, s katerim se ukvarjamo, še ne obstaja, jo moramo oblikovati sami. To pomeni, da bomo morali izbirati med vsemi lastnostmi nekega fenomena in izbrati tiste, ki jih bo ime koncepta predstavljalo. Lastnosti fenomena nam morajo biti pred začetkom definiranja dobro znane, saj smo lahko le tako vsaj do določene mere kompetentni za določanje teh reprezentativnih lastnosti (Mill 1846: 1). Če definicija že obstaja, med obstoječimi izberemo tisto, ki je za

našo raziskavo najprimernejša. Ko se odločimo za takšno že obstoječo definicijo, jo bo mogoče za namene naše raziskave treba še nekoliko preoblikovati ali razjasniti (Neuman 2014: 64). Čeprav se nam bo morda zdelo, da naši dodatni premisleki o že obstoječi definiciji (ki je že lahko bila večkrat redefinirana) niso potrebni – vse razmišljanje o definiciji je že bilo opravljeno namesto nas –, Sartori (1970: 1033–1035) opozarja, da so premisleki ob uporabi obstoječe definicije vedno potrebni. Naš razmislek in potencialna redefinicija sta še posebej pomembna, če koncept uporabljamo v kontekstu, ki je drugačen od tistega, v katerem je bil ta oblikovan. Oblikovanje konceptov je v veliki meri (ne pa v celoti) kontekstualni proces, saj se bo oblikovanje konceptov pomembno razlikovalo glede na specifično situacijo v realnem svetu, ki jo nekdo želi opisati (Gerring 1999). Iz tega sledi, da je redefinicija koncepta nujna, ko ga želimo uporabiti v drugačnem kontekstu. Več različnih kontekstov (npr. držav) bomo raziskovali, več premislekov o obstoječih konceptih bo potrebnih (Sartori 1970: 1033–1035). Že omenjena pomanjkljivost različnega razumevanja enakih konceptov lahko izvira prav iz razlik v kontekstih – ko beremo definicijo nekega koncepta, je pomembno, da ob tem razumemo tudi kontekst, v katerem je bila ta definicija uporabljena (Pitkin 1967: 10–11).

Če pogledamo koncept fokusnega dogodka, je bil ta razvit v kontekstu ZDA, kar pomeni, da je ob uporabi v drugih kontekstih premislek o definiciji nujno potreben. Nevarnost, ki nam pri tem preti, je to, kar Sartori (1970: 1034–1035) poimenuje »konceptualno raztegotvanje oz. obremenjevanje«, pri čemer gre za to, da koncept naredimo čim bolj nejasen in s tem tudi čim bolj uporaben za širše raziskovanje (manj jasen je koncept, manj jasno je, kaj natančno predstavlja). Izid tega je, da lahko pokrijemo več (v smislu različnih kontekstov, npr. različnih držav raziskovanja), s tem da povemo manj in da to povemo na čim manj precizen način. Kingdonovo (1984) definicijo fokusnega dogodka so De Leo in drugi (2021: 7) označili kot premalo natančno, Birklandovo (1997) pa sta Birkland in Warnement (2016: 100–101) mdr. označila za preveč natančno. Premalo natančne definicije konceptov vodijo v to, da se koncept mogoče navezuje na zadeve, ki so zunaj dosega; preveč natančne definicije pa lahko vodijo v to, da se nanaša le na nekaj primerov in ignorira druge primere, ki bi jih prav tako lahko zajemal (Gerrin 2012: 113). Na primeru fokusnega dogodka nasprotje med preveč in premalo natančno definicijo koncepta predstavlja zanimivost. Definicija, ki je bila označena za nenatančno, ni široko uporabljena v kontekstih različnih držav, medtem ko je definicija koncepta, ki je bila označena za natančnejšo, veliko širše uporabljena v različnih kontekstih. Iz tega je mogoče sklepati, da definicija koncepta ni tako zelo natančna, kot menita Birkland in Warnement (2016: 100–101), ali pa da je koncept v različnih kontekstih uporabljen brez potrebnega premisleka.

4 Oblikovanje kontekstualizirane definicije antropogenega fokusnega dogodka

4.1 Definicije v vsakdanjem življenju: akademske definicije

Neuman (2014: 64) skozi primer pokaže na napetosti med uporabo določenega koncepta v vsakdanjem življenju na strani splošne javnosti in v raziskovanju na strani strokovne javnosti. Avtor izpostavi, da splošna javnost veliko konceptov definira prekrivajoče se, nejasno ali kontradiktorno, če želimo poglobiti razumevanje družbenega sveta in ustvariti jasne teorije, pa morajo biti definicije konceptov precizne, ne prekrivajoče se in ne kontradiktorne. Ob tem se je pomembno zavedati, da v družboslovju pogosto preučujemo, kako javnost vidi svet, kako o njem razmišlja in kako se v njem vede. S tega vidika je prevzem definicije, ki jo uporablja javnost, smiseln, saj bo ta definicija koncepta blizu temu, kako je koncept uporabljen v vsakdanjem življenju. Ob takšni uporabi pa tvegamo, da bo definicija nejasna, prekrivajoča se in kontradiktorna. Če prevzamemo akademsko definicijo koncepta, tvegamo, da ta ni blizu temu, kako koncept uporablja javnost, obstaja pa večja verjetnost, da se izognemo nejasnosti, kontradiktornosti in prekrivanju. To nam lahko omogoči jasnejše razmišljanje in resnične napredke v znanju.

Pričakovanja Neumana (2014: 64) o akademskih definicijah konceptov so smiselna, vendar se zdi, da na primeru raziskovanja fokusnih dogodkov niso izpolnjena. Definicije konceptov, s pomočjo katerih bi lahko označili neki odmevni dogodek, ki ga preučujemo – fokusni dogodek, kriza, katastrofa, zunanji dogodek –, niso vedno precizne, prav tako pa se med seboj, kot smo že omenili, pogosto prekrivajo. To pomeni, da je velikokrat nemogoče jasno določiti, kateri izmed naštetih konceptov najbolje predstavlja dogodek, ki ga preučujemo. To bi lahko povezali s Sartorijevim (1984: 36–39) razmišljanjem o problematiki sinonimov, saj gre pri teh besedah do neke mere prav za sinonime oz. se tako vsaj zdi. Watanabe (2016: 623) je na primer razlike med različnimi pojmi, ki v študijah javnih politik označujejo zunanje, dramatične dogodke, označil kot le semantične. To, da imajo različne besede isti pomen, lahko vidimo kot neke vrste »terminološki odpad«, torej kot nekaj odvečnega, kar pa se v družboslovju pogosto neupravičeno spodbuja (Sartori 1984: 9).

V tem članku nas ne bo nujno zanimala popolnoma vsakdanja definicija fokusnega dogodka, ampak definicija, ki jo je mogoče najti v zakonodaji. Birkland (2013) se je v svojem članku posvetil povezavi med pravnimi študijami, zakonodajo in katastrofami oz. fokusnimi dogodki, vendar se ni osredinil na same zakonodajne, javnopolitične definicije takšnih dogodkov. Ko je neki fenomen

definiran v pravnem besedilu, je to edina sprejemljiva pot, kar se tiče zakona (Swedberg 2020: 432). Pravne definicije dogodkov so pomembne, saj se pri raziskovanju fokusnih dogodkov zdi pomembno, da akterji dogodke zaznajo kot relevantne – to pa lahko storijo le, če je dogodek tudi dejansko vsaj do neke mere relevanten, kar za posamezno državo določa zakonodaja. V okviru članka se bomo na javnopolitično (pravno) definicijo osredotočili zato, ker ta upošteva kontekst Slovenije in predstavlja neki strokovni konsenz o tem, kaj lahko štejemo med naravne in druge nesreče (to se nanaša tudi na nekatere fokusne dogodke).

4.2 Javnopolitična definicija v Sloveniji

Koncept fokusnega dogodka je akademski koncept, ki ga v glavnem uporabljajo raziskovalci javnih politik. Zaradi tega ne moremo pričakovati, da bi podobno poimenovane dogodke našli zunaj te sfere. Če pogledamo, katere dogodke prištevamo med fokusne, je na primeru Slovenije temu najbližje koncept naravnih in drugih nesreč, ki jih naslavlja Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami (ZVNDN). Definicija iz tega zakona sicer ne zajema celotnega nabora fokusnih dogodkov, ampak le tiste, ki so v literaturi pogosto znotraj koncepta naravnih in antropogenih katastrof⁵. Ob oblikovanju definicije se moramo torej zavedati tega primanjkljaja oziroma ga primerno nasloviti. ZVNDN v 8. členu nesrečo definira takole:

Dogodek ali vrsta dogodkov, povzročenih po nenadzorovanih naravnih in drugih silah, ki prizadenejo oziroma ogrozijo življenje ali zdravje ljudi, živali ter premoženje, povzročijo škodo na kulturni dediščini in okolju v takem obsegu, da je za njihov nadzor in obvladovanje potrebno uporabiti posebne ukrepe, sile in sredstva, ker ukrepi rednih dejavnosti, sile in sredstva ne zadostujejo.

Znotraj tega lahko zasledimo dve vrsti nesreč, in sicer naravne in druge nesreče. Naravne nesreče so definirane kot »potres, poplava, zemeljski plaz, snežni plaz, visok sneg, močan veter, toča, žled, pozeba, suša, požar v naravnem okolju, množični pojav nalezljive človeške, živalske ali rastlinske bolezni in druge nesreče, ki jih povzročijo naravne sile. Za naravno nesrečo se štejejo tudi neugodne vremenske razmere po predpisih o kmetijstvu in odpravi posledic naravnih nesreč, ki jih povzročijo žled, pozeba, suša, neurje, toča ali živalske in rastlinske bolezni ter rastlinski škodljivci.«

Druge nesreče pa so definirane kot »nesreče v cestnem, železniškem in zračnem prometu, požar, rudniška nesreča, porušitev jezu, nesreče, ki jih povzročijo

5. Angleško poimenovanje *disasters*.

aktivnosti na morju, jedrska nesreča in druge ekološke ter industrijske nesreče, ki jih povzroči človek s svojo dejavnostjo in ravnanjem, pa tudi vojna, izredno stanje, uporaba orožij ali sredstev za množično uničevanje ter teroristični napadi s klasičnimi sredstvi in druge oblike množičnega nasilja».

V okviru drugih nesreč je mogoče zaslediti še dve specifični kategoriji nesreč, in sicer ekološko nesrečo, ki je definirana kot »tudi okoljska nesreča po predpisih o varstvu okolja, ki jo povzroči nenadzorovan ali nepredviden dogodek, ki je nastal zaradi posega v okolje in ki posledično ogrozi življenje ali zdravje ljudi oziroma kakovost okolja«. Industrijska nesreča pa je definirana kot »dogodek, ki je ušel nadzoru pri opravljanju dejavnosti ali upravljanju s sredstvi za delo ter ravnanju z nevarnimi snovmi, nafto in njenimi derivati ter energetskimi plini med proizvodnjo, predelavo, uporabo, skladiščenjem, pretovarjanjem, prevozom ali odstranjevanjem, katerega posledica je ogrožanje življenja ali zdravja ljudi, živali, premoženja, kulturne dediščine ter okolja«.

4.3 Akademska definicija: javnopolitična definicija

Birklandova (1997) definicija poudarja nenadnost, redkost in škodljivost dogodkov, poleg tega pa tudi pomen skoncentriranosti dogodka na območju, ki ga je mogoče definirati. Javnopolitična definicija v ZVNDN v Sloveniji poudarja povzročitelja dogodka (nenadzorovane ali naravne sile), podobno kot Birklandova (1997) definicija poudarja tudi škodo dogodka, vendar je pri tem veliko bolj specifična, poleg tega pa poudarja še spoprijemanje s posledicami dogodka. Primerjava med definicijami je vidna spodaj, na sliki 2.

Slika 2: Primerjava med Birklandovo (1997) in definicijo ZVNDN.

| | Nenadnost | Redkost | Škodljivost | Možno definirati geografsko območje/ skupnost | Za obvladovanje so potrebni posebni ukrepi |
|-------------------------------|-----------|---------|-------------|---|--|
| Birklandova definicija (1997) | X | X | X | X | |
| Definicija ZVNDN | | | X | | X |

Vir: Lastna analiza na podlagi Birkland 1997: 22; ZVNDN, 8. člen.

Definiciji med seboj nista tako zelo različni, vendar imata pričakovano nekatere različne poudarke. Če se bolj specifično osredinimo še na antropogene fokusne dogodke, lahko ugotovimo, da ne obstaja neka uveljavljena, akademska definicija, podobno pa za celotno skupino antropogenih fokusnih dogodkov ne obstaja podrobna javnopolitična definicija na primeru Slovenije (obstaja

le naštevanje nekih dogodkov, ki bi sodili v kategorijo drugih nesreč – torej nenaravnih nesreč). V zakonodaji sta sicer podrobno definirani dve vrsti antropogenih fokusnih dogodkov, in sicer ekološke in industrijske nesreče. Če se na primeru Slovenije ukvarjamo specifično s tema vrstama dogodkov, je smiselno, da se poslužujemo definicij iz zakonodaje, saj te kar najboljše zajamejo takšne dogodke v kontekstu našega raziskovanja. Če se z antropogenimi fokusnimi dogodki ukvarjamo širše, je smiselno, da oblikujemo svojo definicijo.

4.4 Kontekstualna definicija antropogenega fokusnega dogodka za primer Slovenije

Na podlagi Birklandove (1997), ZVNDN (8. člen) definicije ter definicije Lindholma in drugih (2015) smo za antropogeni fokusni dogodek v kontekstu Slovenije oblikovali naslednjo definicijo:

Dogodek, ki ga je namerno ali nenamerno povzročil človek oziroma njegova dejavnost in je: a) nenavaden in/ali redek; b) je povzročil škodo, ki jo je mogoče definirati; c) za spoprijemanje s to škodo ne zadostujejo redni ukrepi, dejavnosti in sredstva, ki jih ima država na voljo.

Pomembno je, da je poudarek na povzročitelju, ki je človek, in da se v okviru definicije upošteva tudi kontekst dogajanja. To se kaže v zadnjem stavku, ki zajema idejo, da države nimajo enakih rednih ukrepov za spoprijemanje s takšnimi dogodki, npr. v Sloveniji je neki dogodek fokusni, medtem ko bi bil v ZDA del nekih vsakdanjih dogodkov, za katere bi zadostovali njihovi redni ukrepi. Pomembno je tudi to, da se definicija lahko nanaša na najrazličnejše dogodke, tudi škandale.

4.5 Elementi za empirično raziskovanje antropogenih fokusnih dogodkov v Sloveniji

Iz zgoraj oblikovane definicije antropogenega fokusnega dogodka za kontekst Slovenije je mogoče razbrati nekatere elemente, ki so pomembni za empirično raziskovanje takšnih dogodkov. Pomemben prispevek tega članka je tudi podlaga, ki jo oblikovana definicija predstavlja za nadaljnje empirično raziskovanje antropogenih fokusnih dogodkov v kontekstu Slovenije. Elementi, ki so pri tem pomembni:

1. Povzročitelj dogodka: ko govorimo o antropogenih fokusnih dogodkih, je pomembno, da je povzročitelj človek. Pri tem ni nujno, da je mogoče identificirati specifično osebo/skupino oseb, ki je dogodek povzročila. Pomembno pa je, da lahko z neko gotovostjo trdimo, da je dogodek povzročila človekova dejavnost.

2. Lastnosti dogodka: ko govorimo o fokusnem dogodku, je pomembno, da gre za nenavaden in/ali redek dogodek. Birkland (1997: 24) na primer opozori na to, da avtomobilska nesreča ni fokusni dogodek – čeprav je za zelo ozko skupino ljudi tak dogodek izjemno grozljiv.⁶ Pomembno je torej, da govorimo o nekih dogodkih, ki se ne dogajajo vsak dan oz. večkrat mesečno, ampak o nekih izrednih dogodkih.
3. Vpliv dogodka: če želimo neki dogodek identificirati kot fokusnega, je pomembno, da je povzročil neko škodo, ki jo je mogoče identificirati. Pri tem gre lahko za različne vrste škode, npr. materialna škoda, smrtne žrtve, pa tudi za bolj simbolično škodo, npr. zmanjšanje zaupanja v politične institucije po odmevnem političnem škandalu. Vrsta škode ni pomembna, pomembno pa je, da jo je mogoče identificirati.
4. Spoprijemanje z dogodkom: ko govorimo o spoprijemanju s fokusnim dogodkom, je dogodek fokusni, če redni ukrepi, dejavnosti in sredstva, ki jih ima določena država na voljo, ne zadostujejo za spoprijemanje z dogodkom. Treba je aktivirati neke dodatne dejavnosti, uporabiti dodatna materialna sredstva, prositi za pomoč iz tujine in podobno.

5 Zaključek

Ob pregledu literature smo prikazali, da sta natančna definicija in tudi redefinicija konceptov pomembni za kakovostno raziskovanje. V okviru konceptov in njihovih definicij na področju raziskovanja fokusnih dogodkov največje nejasnosti predstavljata predvsem razlikovanje med podobnimi koncepti katastrofe, krize, fokusnega dogodka, zunanjega dogodka itn. ter pomanjkanje neke uveljavljene tipologije razlikovanja med fokusnimi dogodki. Prikazali smo tudi razvoj koncepta fokusnega dogodka in nekatere tipologije takšnih dogodkov, ki so nastale. Ocenili smo, da je smiselno razlikovanje med naravnimi in antropogenimi fokusnimi dogodki po vzoru Drabeka (1996: 7), ki to razlikovanje predstavi na primeru katastrof, ter po vzoru Lindholma in drugih (2015), ki so prikazali, da so odzivi državljanov na dogodke, ki izvirajo iz človekove dejavnosti in naravnih dogodkov, različni. Ob tem naj izpostavimo še pomislek, ki se ob takšni tipologiji pojavi – v času globalnega segrevanja se zdi, da je vedno težje ločevati med naravnimi dogodki in dogodki, ki so sicer naravni, vendar se ne bi zgodili brez človekove dejavnosti, ki povzroča spremembe v naravnem okolju. To bi lahko pomenilo, da raziskovalce, ki se ukvarjajo s fokusnimi dogodki, v prihodnosti

6. Avtomobilska nesreča je pod določenimi pogoji sicer lahko fokusni dogodek – ko gre za nesreče večjih razsežnosti.

čakajo še dodatni izzivi, povezani s kategorizacijo fokusnih dogodkov – gre za naravne ali antropogene dogodke?

Glavni cilj članka je bil operacionalizacija definicije antropogenega fokusnega dogodka za kontekst Slovenije, kar nam je na podlagi Birklanda (1997), ZVNDN (8. člen) ter delno tudi Lindholma in drugih (2015) uspelo, in sicer: antropogeni fokusni dogodek je dogodek, ki ga je namerno ali nenamerno povzročil človek oziroma njegova dejavnost in a) je nenavaden in/ali redek; b) je povzročil škodo, ki jo je mogoče definirati; c) za spoprijemanje s to škodo ne zadostujejo redni ukrepi, dejavnosti in sredstva, ki jih ima država na voljo.

V raziskovanju pogosto prevzemamo koncepte, ki so bili razviti v popolnoma drugačnih kontekstih, kar je sicer smotrno (ni smiselno, da bi razvijali vedno nove koncepte), vendar je pri tem pomembno, da to spremlja premislek o tem, kaj za uporabljene koncepte pomeni naš specifični kontekst raziskovanja. Takšni premisleki so še posebej pomembni za manjše evropske države, ki se pomembno razlikujejo od ZDA – npr. so manjše in imajo drugačne politične sisteme. Skozi primer Slovenije smo poskušali prikazati, kako lahko koncept (antropogenega) fokusnega dogodka preoblikujemo za namene raziskovanja v majhni evropski državi, podobno pa bi bilo možno in tudi treba storiti za namene raziskovanja v drugih podobnih državah.

Slovenija sicer v okviru podobnih držav ni neki poseben primer; izbrali smo jo zgolj zaradi tega, ker so v tem kontekstu fokusni dogodki skoraj popolnoma neraziskano področje. Zaradi tega služi Slovenija kot dober primer za prikaz preoblikovanja koncepta za specifični kontekst raziskovanja. V Sloveniji (in drugih majhnih evropskih državah) fokusni dogodki ne bodo povzročili tako obsežne škode, ne bodo tako pogosti in tudi ne bodo tako zelo odmevni kot npr. v ZDA. Pri tem pa je pomembno zavedanje, da se z okoljskimi spremembami spreminja tudi kontekst Slovenije – fokusni dogodki postajajo vedno obsežnejši in pogostejši. Za nadaljnje raziskovanje je pomembno predvsem to, da avtorji ob uporabi koncepta fokusnega dogodka zunaj ZDA razmišljajo o definiciji in jo poskušajo prilagajati tudi za druge kontekste (npr. predvsem evropske države). Za slovenske avtorje pa je pomembno, da pri uporabi različnih konceptov iz tujine razmišljajo tudi o kontekstu Slovenije.

Priloga

Preglednica 1: Pregled literature o antropogenih fokusnih dogodkih.

Legenda:

jedrski nesreča; teroristični napad; nesreča raketoplana/letala; razlitije nafte; škandal; zrušitev stavbe; onesnaževanja/ekološke nesreče

| Avtor | Navezovanje na izraz fokusni dogodek (poimenovanje dogodka, pregled literature) | Analizirani antropogeni fokusni dogodki | Kontekst raziskave |
|-------------------------|---|---|--|
| Birkland 1997; 1998 | Da | <u>Razlitijska naprava, jedrske nesreče</u> | ZDA |
| Maeschalck 2002 | Da | <u>Aretacija podjetja Marca Dutrouxa leta 1996</u> | Belgija |
| Birkland 2004 | Da | <u>Teroristični napadi 9/11</u> | ZDA |
| Kurtz 2004 | Da | <u>Razlitijska naprava Exxon Valdez leta 1989</u> | ZDA |
| Nohrstedt 2005 | Ne | <u>Jedrski nesreča na otoku Three Mile (ZDA)</u> | Švedska (vpliv dogodka iz ZDA) |
| Wood 2006 | Da | The Master Settlement Agreement, sklenjen med tobačno industrijo in zveznimi državami leta 1998 | ZDA |
| Nohrstedt 2008 | Da | <u>Jedrski nesreča Černobil (Sovjetska zveza, Ukrajina)</u> | Švedska (vpliv dogodka iz Sovjetske zveze (Ukrajina)) |
| Walgrave in Varone 2008 | Da | <u>Aretacija podjetja Marca Dutrouxa leta 1996</u> | Belgija |
| Boin in drugi 2009 | Ne | <u>Bombardiranje na vlaku v Madridu, teroristični napadi 9/11, primer Dutroux, aferi z dioksinom, nesreča raketoplana Challenger, nesreča raketoplana Columbia, zasedba ambasade Nemčije v Stockholmu, onesnaževanje podjetja Sydney Water, izbruh E.coli v Walkertonu, zrušitev poročne dvorane v Jeruzalemu</u> | Španija, ZDA, Belgija, Švedska, Avstralija, Kanada, Izrael |

| | | | |
|-----------------------------|----|---|--|
| Nohrstedt 2009 | Da | <u>Jedrska nesreča na otoku Three Mile (ZDA), jedrska nesreča Černobil (Sovjetska zveza, Ukrajina)</u> | Švedska (vpliv dogodka iz ZDA in Sovjetske zveze (Ukrajina)) |
| Jensen 2011 | Da | <u>Slabi rezultati učencev v mednarodni študiji (začetek 90. in leta 2001)</u> | Danska |
| Giger in Klüver 2012 | Da | <u>Jedrska nesreča v Fukušimi</u> | 29 držav, ki so med nesrečo imele oz. načrtovale jedrske elektrarne ⁷ |
| Berardo in drugi 2015 | Da | <u>Požari leta 2008, ki so bili posledica požigalništva (za namene pridobivanja prostora za kmetijstvo)</u> | Argentina |
| Rinscheid 2015 | Da | <u>Jedrska nesreča v Fukušimi</u> | Japonska in Nemčija |
| Watanabe 2016 | Da | <u>Jedrska nesreča v Fukušimi</u> | Japonska |
| Fowler in drugi 2017 | Da | Kriza Sueškega kanala (1956–1957), embargo na nafto (1967), naftna kriza (1973–1974 in 1979–1980), razni šoki, povezani z naftnim trgov (1981–1987), zalivska vojna (1990–1991) | ZDA |
| Schwabe 2017 | Da | <u>Ekstremno onesnaženje zraka v Pekingu 2013</u> | Kitajska |
| Yong Kyun in Hong Gyoo 2018 | Da | Večje število različnih antropogenih in naravnih katastrof v Južni Koreji med letoma 1948 in 2015 | J Koreja |
| Parrado 2020 | Da | <u>Razlivanje nafte Exxon Valdez leta 1989, razlivanje nafte, Erika leta 1999, razlivanje nafte, Prestige leta 2002</u> | ZDA, Francija, Španija |

Vir: Lastna analiza.

7. Argentina, Armenija, Belorusija, Belgija, Brazilija, Bolgarija, Kanada, Kitajska, Češka, Finska, Francija, Nemčija, Madžarska, Indija, Iran, Italija, Japonska, Kazahstan, Južna Koreja, Litva, Mehika, Mongolija, Nizozemska, Pakistan, Poljska, Romunija, Rusija, Slovaška, Slovenija, Južna Afrika, Španija, Švedska, Švica, Turčija, Ukrajina, Združeni arabski emirati, Združeno kraljestvo, ZDA, Vietnam.

SUMMARY

The central goal of the article is to create a definition of an anthropogenic focusing event for the needs of studying public policies in the Slovenian context. Such a definition is important because it is only when Slovenia's context is taken into account that focusing events and their impact on public policies in Slovenia can be properly understood. Another key contribution of the article is the focus on the segment of focusing events (anthropogenic), which is even more relevant given the impact of humans on the environment. In addition, the goals are to understand the importance of both public, contextually relevant definitions for research and existing definitions of (anthropogenic) focusing events.

We begin the article by presenting a review of the literature on focusing events. The concept of a focusing event was developed by Kingdon (1984), although the in-depth definition used in most articles today was developed by Birkland (1997). The contributions of these two authors are based on the US context, which is quite dissimilar to Slovenia. The number of focusing events and the damage they cause is much greater in the USA than in Slovenia. We continue the literature review with conceptual issues while developing definitions for research in the social sciences, where above all we show that the precise definition and re-definition of concepts is important for quality research.

A contextualised definition of an anthropogenic focusing event for the context of Slovenia is developed by combining public policy and academic definitions. The public policy definition is part of Slovenia's Protection Against Natural and Other Disasters Act, which defines disasters that may be understood as focusing events in the setting of Slovenia. The academic definition of a focusing event used is by Birkland (1997).

Building on these two definitions, the following definition was created for the anthropogenic focusing event in the context of Slovenia: An event that is intentionally or unintentionally caused by human activity and is: a) unusual (uncommon) and/or rare; b) caused definable damage; c) and where the regular measures, activities and means available to the state are insufficient to deal with the damage. Here it is important that the emphasis is on the perpetrator, who is human, and that the context of the event is also taken into account in the context of the definition. This is shown in the last sentence, which reflects the idea that not all countries have the same measures in place to deal with such events. For example, in Slovenia, some event might be a focusing one whereas in the USA it would be part of everyday events for which the measures in place would be sufficient. It is also important that the definition can refer to a wide variety of events, including scandals.

Since the main goal of the article is to create a definition suitable for research in the Slovenian context, the last part of the article is devoted to the elements for empirical research of anthropogenic focusing events that arise from the created definition. These elements are as follows: the cause of the event, the characteristics of the event, the impact of the event, and the coping with the event.

Through the article, we try to highlight the importance of context when using concepts from the literature. For further research, it is especially important that while applying the focusing event concept outside the USA authors think about the definition and attempt to adapt it to other contexts as well (e.g., mostly European countries). For Slovenian authors, it is important that while using different concepts from abroad, they also consider the context of Slovenia.

Literatura

- Berardo, Ramiro, Oliver, Tomás, in Lavers, Anthony (2015): Focusing Events and Changes in Ecologies of Policy Games: Evidence from the Paraná River Delta. *Review of Policy Research*, 32 (4): 443–464. DOI: <https://doi.org/10.1111/ropr.12128>.
- Birkland, Thomas (1997): *After Disaster: Agenda Setting, Public Policy, and Focusing Events*. Washington, D. C.: Georgetown University Press.
- Birkland, Thomas (1998): Focusing Events, Mobilization, and Agenda Setting. *Journal of Public Policy*, 18 (1): 53–74.
- Birkland, Thomas (2004): "The World Changed Today": Agenda-Setting and Policy Change in the Wake of the September 11 Terrorist Attacks. *Review of Policy Research*, 21 (2): 179–200.
- Birkland, Thomas (2006): *Lessons of Disaster, Policy Change After Catastrophic Events*. Washington, D.C.: Georgetown University Press.
- Birkland, Thomas (2013): Disasters, Focusing Events, and Sociological Studies. *Oñati Socio-Legal Series*, 3 (2): 363–377.
- Birkland, Thomas, in Warnement, Megan (2016): Refining the Idea of Focusing Events in the Multiple-Streams Framework. V R. Zohlhöfer in F. W. Rüb (ur.): *Decision-Making under Ambiguity and Time Constraints Assessing the Multiple-Streams Framework*: 91–109. Colchester: ECPR Press.
- Blumer, Herbert (1954): What is Wrong with Social Theory? *American Sociological Review*, 19 (1): 3–10. DOI: <https://doi.org/10.2307/2088165>.
- Boin, Arjen, Hart, Paul, in McConnell, Allan (2009): Crisis exploitation: political and policy impacts of framing contests. *Journal of European Public Policy*, 16 (1): 81–106. DOI: <https://doi.org/10.1080/13501760802453221>.
- DeLeo, Rob, Taylor, Kristin, Crow, Desera, in Birkland, Thomas (2021): During Disaster: Refining the Concept of Focusing Events to Better Explain Long-Duration Crises. *International Review of Public Policy*, 3 (1): 5–28. DOI: <https://doi.org/10.4000/irpp.1868>.

- Drabek, Thomas (1996): *The Social Dimensions of Disaster*. Denver: Emergency Management Institute, Federal Emergency Management Agency.
- Faulkner, Bill (2001): Towards a framework for tourism disaster management. *Tourism Management*, 22 (2): 135–147. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(00\)00048-0](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(00)00048-0).
- Fowler, Luke, Neaves, Tonya, Terman, Jessica, in Cosby, Arthur (2017): Cultural Penetration and Punctuated Policy Change: Explaining the Evolution of U.S. Energy Policy. *Review of Policy Research*, 34 (4): 559–577. DOI: <https://doi.org/10.1111/ropr.12240>.
- Gerring, John (1999): What Makes a Concept Good? A Criterial Framework for Understanding Concept Formation in the Social Sciences. *Polity*, 31 (3): 357–393.
- Gerring, John (2011): *Social Science Methodology: A Unified Framework*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Goertz, Gary (2006): *Social Science Concepts: A User's Guide*. Princeton in Oxford: Princeton University Press.
- Goertz, Gary, in Mahoney, James (2012): *A Tale of Two Cultures: Qualitative and Quantitative Research in the Social Sciences*. Princeton in Oxford: Princeton University Press.
- Jensen, Carsten (2011): Focusing events, policy dictators and the dynamics of reform. *Policy Studies*, 32 (2): 143–158. DOI: <https://doi.org/10.1080/01442872.2010.541772>.
- Kingdon, John (1984): *Agendas, alternatives, and public policies*. Boston in Toronto: Little, Brown.
- Kingdon, John (2003): *Agendas, alternatives, and public policies*. New York: Longman.
- Kurtz, Rick (2004): Coastal Oil Pollution: Spills, Crisis, and Policy Change. *Review of Policy Research*, 21 (2): 201–219. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1541-1338.2004.00069.x>.
- Lindholm, Jenny, Carlson, Tom, Djupsund, Göran, Högväg, Joachim, in Strandberg, Kim (2015): Citizens' Emotional and Cognitive Responses to Focusing Events – An Experimental Study. *International Journal of Mass Emergencies and Disasters*, 33 (3): 407–427.
- Maesschalck, Jeroen (2002): When do scandals have an impact on policy making? A case study of the police reform following the Dutroux scandal in Belgium. *International Public Management Journal*, 5 (2): 169–193.
- Mill, John Stuart (1846): *A system of logic, ratiocinative and inductive being a connected view of the principles of evidence and the methods of scientific investigation*. New York: Harper & Brothers.
- Neuman, Lawrence (2014): *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches*. Essex: Pearson.
- Nohrstedt, Daniel (2005): External shocks and policy change: Three Mile Island and Swedish nuclear energy policy. *Journal of European Public Policy*, 12 (6): 1041–1059. DOI: <https://doi.org/10.1080/13501760500270729>.

- Nohrstedt, Daniel (2008): The Politics of Crisis Policymaking: Chernobyl and Swedish Nuclear Energy Policy. *The Policy Studies Journal*, 36 (2): 257–278. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1541-0072.2008.00265.x>.
- Nohrstedt, Daniel (2009): Do Advocacy Coalitions Matter? Crisis and Change in Swedish Nuclear Energy Policy. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 20 (2): 309–333. DOI: <https://doi.org/10.1093/jopart/mun038>.
- Nohrstedt, Daniel, in Weible, Christopher (2010): The Logic of Policy Change after Crisis: Proximity and Subsystem Interaction. *Risk, Hazards & Crisis in Public Policy*, 1 (2): 1–32. DOI: <https://doi.org/10.2202/1944-4079.1035>.
- Parrado, Salvador (2020): The culture of risk regulation: Responses to environmental disasters. *Regulation & Governance*, 14 (3): 599–615. DOI: <https://doi.org/10.1111/rego.12214>.
- Pitkin, Hanna (1967): *The Concept of Representation*. Berkley, Los Angeles, London: University of California Press.
- Podsakoff, Philip M., MacKenzie, Scott B., in Podaskoff, Nathan P (2016): Recommendations for creating better concept definitions in the organizational, behavioral, and social sciences. *Organizational Research Methods*, 19 (2): 159–203. DOI: <https://doi.org/10.1177/1094428115624965>.
- Rinscheid, Adrian (2015): Crisis, Policy Discourse, and Major Policy Change: Exploring the Role of Subsystem Polarization in Nuclear Energy Policymaking. *European Policy Analysis*, 1 (2): 34–70. DOI: <https://doi.org/10.18278/epa.1.2.3>.
- Sandin, Per (2018): Conceptualizations of Disasters in Philosophy. V D. P. O'Matúna, V. Dranseika in B. Gordijn (ur.): *Disasters: Core Concepts and Ethical Theories*: 13–27. Cham: Springer.
- Sartori, Giovanni (1970): Concept Misformation in Comparative Politics. *The American Political Science Review*, 64 (4): 1033–1053. DOI: <https://doi.org/10.2307/1958356>.
- Sartori, Giovanni (1984): Guidelines for Concept Analysis. V G. Sartori (ur.): *Social Science Concepts: A Systematic Analysis*: 15–85. London: Sage.
- Schwabe, Julian (2017): Extreme air pollution as a focusing event: A case study of the 'Airpocalypse' in Beijing, January 2013. *Asia Pacific Viewpoint*, 58 (3): 301–314. DOI: <https://doi.org/10.1111/apv.12171>.
- Swedberg, Richard (2020): On the use of definitions in sociology. *European Journal of Social Theory*, 23 (3): 431–445. DOI: <https://doi.org/10.1177/1368431019831855>.
- Walgrave, Stefaan, in Varone, Federic (2008): Punctuated Equilibrium and Agenda-Setting: Bringing Parties Back in: Policy Change after the Dutroux Crisis in Belgium. *Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions*, 21 (3): 365–395. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1468-0491.2008.00404.x>.
- Watanabe, Rie (2016): After the Fukushima Disaster: Japan's Nuclear Policy Change from 2011 to 2012. *Review of Policy Research*, 33 (6): 623–645. DOI: <https://doi.org/10.1111/ropr.12205>.

Wood, Robert (2006): Tobacco's Tipping Point: The Master Settlement Agreement as a Focusing Event. *The Policy Studies Journal*, 34 (3): 419–436. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1541-0072.2006.00180.x>.

Yong-kyun, Kim, in Hong-Gyoo, Sohn (2018). *Disaster Risk Management in the Republic of Korea*. Singapore: Springer.

Viri

Giger, Nathalie, in Klüver, Heike (2012): Focusing events and policy change: The aftermath of Fukushima. Predstavljeno na 2nd Annual General Conference Of The European Political Science Association, New Malthouse and the Environmental Forum in the Church of Resurrection Conference Centre, Berlin, Germany, 21–23 June. Dostopno prek: https://www.researchgate.net/publication/262412496_Focusing_events_and_policy_change_The_aftermath_of_Fukushima (28. 8. 2023).

Podatki o avtorici

asist. **Sara Bauman**

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede

Kardeljeva pl. 5, 1000 Ljubljana

E-mail: sara.bauman@fdv.uni-lj.si